

1 BITURUS

Wotiya kəntiloye Biturusse Isaa gawuro ruwujəgənadə

Badiduram

Biturus, ti kəngayam Isa Almasiwuye, wotiya adəa Isaa gawu yala lardu Asiyayero alama saa fiakkun uwun gai ngawo karmo-a karmolan cidu-a Isayen ruwuyeyeno. Lardu Asiyayedəro ku Tirki cani. Bone casaidə nangaro, Biturus ruwuje tayiro Isaa gawudə dunia adən sikudowadəro nanjan bone njadə ajap bawo yeno. Kənduwonja ye bawo, nanjirenja ye bawo, amma bone kawu ganaro casanaye ngawon, Ala kəlanju tayia isadunoajiyi, tayi ye darajanju sawisoyen dasayi.

Wotiya kəntiloye Biturusse Isaa gawuro ruwujəgənadə

Lewa

¹ Wuma Biturus kəngayam Isa Almasiwuyedə sikudowa kəreyada lardu Fantusse-a Galatiyaye-a Kafadokiyaye-a Asiyaye-a Bitiniyaye-aro* tatar-gaadaro,

² wotte nayi duwon Ala Bawadə caman nayia nonjana ye, Ruhunjuyen nayia jirewuro njadəna

---

* **1:1 1.1** lardu Fantusse-a Galatiyaye-a Kafadokiyaye-a Asiyaye-a Bitiniyaye-a - Kəryeya Rombe kureye. Tayidə curo cidi duwon ku tiro Tirki canidəyen kasarga.

ye, Isa Almasiwua gaiwo jəjərduwu bunjuelan tayirro walloworo kərenjana yedəro: Ser-a nanlewa-a nayin ngəwuja!

Təma roa

³ Bargaa Ala Bawa Kəmande Isa Almasiwuye! Kanjimarınju kuradəro karmolan cidu Isa Almasiwyen andia sasakke bərinno təma roa laaro tambiyena.

⁴ Təma roadə tima warasa njəpciwawo ye, tayir gəniro waljiwawo ye, koro ɻimjiwawo ye, nayi nangaro samelan gənaada wo,

⁵ nayi duwon kənduwo Alaye kambərseyen nayia njariwe nayiro njəkkawo jaman daryeyen fəlediyiro dabbargaadaa njaddidə.

⁶ Kəla awo aniyen, kərma kawu ganaro jarapta jiri jiřiro karwukutta fannuwi yaye, karwundo tai daje kəjjijəna.

⁷ Dalil jarapta aniyedə, tima kambərsendo tabbatto culuworo. Dinardə awo sidiyi yaye, tia kannun jarapcai, amma kambərsendodə dinarra tamanlan kojəna, koro yim fəleduwu Isa Almasiwuyen[†] njungoro-a daraja-a bərsəm-a cuwudi.

⁸ Tia ruwwi yaye, raawwa, kərma tia ruwwawo yaye, mərsanuwwa, koro karwukəji dama bawo wuldumaro yojiwawo ye fannuwi,

⁹ awoa leduwuram kambərsendoye, wotte njəkkawo rondoqedə fanduwi.

¹⁰ Njəkkawo adə, nawiya duwon kəla ser kaandoro waljidəyen manajanadə kəla tiyen majane hangallayen kekeworo.

[†] **1:7 1.7 yim fəleduwu Isa Almasiwuyen - Kiyama.**

11 Ruhu Almasiwuye tayilan dèganadə kuren kela bone Almasiwuye-a daraja ngawonjun jègaidə-ayen manajəna, daji nawiyadə kela wundu-a jaman jiri fi-ayen manajənadəa caca-worəna.

12 Ase, tayi kəlanjaro gəni, nayiro kida njaddənaro asuyera. Kərma Ruhu Alaye samen juwajanadəyen kawuri kəji adəa nayi yero wul-njaana, kawuri duwon malaiyawa tia noduro majaidə.

Kəndəgai tayir

13 Adə nangaro hangaldənowo, kəlando riwowo ser duwon yim Isa Almasiwu fəlediyiya njadidəro təmando təgəmbo yakkowo.

14 Tadawa kəngaimaso gai, mangar diwi caye sa nodunambuyen dəgawwadəa wanowo,

15 amma ti nayia bowonjanadə tayirdə gai, nayi ye kəndəgaindo samman tayirro wallowo,

16 dalilnjudə kitawulan ruuwada: «Wu tayir nangaro, tayirro wallowo!»[†]

17 Ti duwon gayirjiwolan kida wunduye yayea sharajidəa Bawalan bowonuwia, Ala ridalan kəndəgaindo nansikudoyedəa dewo.

18 Nonuwwa, naptundo bowu kaariyandon warasanuwwadəlan merungera, amma fiwulla so, dinar so njəpcaiyen gəni,

19 bu Almasiwuyen, wotte bu darajaa tama balo so, awo waada so bawoaye gaiyen.

20 Kawu dunia alaktiro Ala tia kadarjəna, amma jaman daryeye adən nayi nangaro fəledəgəna.

[†] **1:16 1.16** Lew 11.44-45; 19.2

21 Tiyen nayidə Ala duwon tia karmolan cəsange tiro daraja cinadəa kasadduwwa. Ngainin kambərsendo-a təmando-a Alalan kərga.

22 Jiredəa gawe amandoa nanmənafək bawoalan raworo kəlando tayirnuwwadə, katten-don karwu tiloan jauro tərawowo,

23 bərinno tambuwwa nangaro. Tambondodə, kasuni njəpcimalan gəni, njəpciwawolan, wotte mana Alaye roa sawisoro dəgaidəyelan.

24 Awoa:

*«Adamgəna samma kajim gai,
darajanju samma ye fəre kajimbe-a camun.
Kajimdə ngamji, fəredə ye curi,
25 amma mana Alaye sawisoro dəgai.»†*

Mana adə tima kawuri kəji nayiro wuln-jaanadə wo.

2

Jama tayir Alaye

1 Adə nangaro niadiwi samma-a jirenambu samma-a nanmənafək-a nandəri-a yarsəm samma-a kollowo,

2 timal tambo bərinna gai kiam jireye jalla wotte mana Alaye jauro rawowo, ngainin njəkkawondon wuranuwi,

3 ser Kəmayedəa ngəlaro tambuwwaro walyenoa.

---

† **1:25 1.24-25** Ish 40.6-8

4 Na Kəmayero arowo, ti duwon kau roa ambe wajana, amma na Alayen kəreyada-a bərsəmgada-adə.

5 Nayi kəlandoma kauwa roa gai tayilan fado Ruhuye cadandi, ɻimanna tayirro wallowo sadaa Ruhuye duwon Ala Isa Almasiwuyen ardijidəa yiddoworo.

6 Awoa kitawulan tabbatkaada: «Akko Siyonnin kau masammanne kəreyada bərsəmba gənanəkki, kam tia mərsajənamadə, nangu tia cədaiwawo.»[†]

7 Nayi kambərsendoadə, nandon kau adə bərsəmba, amma na kambərsenambuwudəyen: «Kau duwon fado tandomaso wajanamadə, tima kau tandoye sammaro faidaaro waljənadə wo,»[†]

8 koro: «Kau talduye ye, takkalduma yedə.»[†] Manadəa jaanni nangaro tayiro kadargaadadə gai taljana.

9 Amma nayidə kabila kəreyada, kəwu ɻimanna Mai Kuraye, jiri tayir, jama Alayero walluwwa. Ngainin kəndo kənduwua ti duwon nayia duwulan luwowo nurnju ajabbaro ngawoworo bowonjanadəyedəa wulluwi.

10 Calan nayidə jama tilo gəni, amma kərma jama Alaye, calan njunonjanni, amma kərma njunonjana.

Kənduwuwuro dau kolduwu

11 Kərawowuni, nayi kusottowa-a sikudowa-adə, nayia lowonjakki, mangar tiyyiye nayiro kəriwu njakkadidəa wanowo!

[†] **2:6 2.6** Ish 28.16   [†] **2:7 2.7** Jaw 118.22   [†] **2:8 2.8** Ish 8.14

12 Dawu kərdiyayen kəndəgai ngəla dewo, ngainin nayia diwi diowu gai adəlamnaison, kəndondo ngəladəa carune yim Kəma walde isiya, Alaro daraja cadi.

13 Kəma nangaro kənduwoma adamgənaye fi yayero dau kolgənowo, mai yen kal, ti fuwumadəro,

14 gomnawaso yen kal, maidə tayia diwi diowuro wowom gənaduwuro, koro ngəla diowu yea jajakturo cunodənadəro.

15 Rawo Alayedə tima ngəla diolan hangalnambuwuro mananja nanjayilledəa dapkəwi.

16 Kambe gairo dəgaiwo, amma kareawa Alaye gai bare nankam kəlayendodən faidaduwe nankəlado gəranuwwi.

17 Am sammaro daraja yowo, jama kəramiyayedəa rawowo, Alaa rinowo, mairo daraja yowo!

Misal bone nja Almasiwuye

18 Wolodiya, Ala rida samman bando ngimbaro dau kolgənowo, tayi ngəla-arokura bawoa-a runjaro gəni, tayi diwi yero.

19 Hal Alaye nangaro, bone jussənni yame nettudə na Alayen ardiyada.

20 Biwu diwe nayia bannjane nedduwiya, awi jajaktuye diw? Amma ngəla diwe bone yawe nedduwiya, adə na Alayen ardiyada.

21 Almasiwu nayi nangaro bone canadəro, nayi yea adəmaro bowongera. Awoa nayiro misal kolnjaana, nayi ye sinjua gaiworo,

²² ti duwon biwu ye cədənni, jirenambu ye cinjun tuwandənnidə.[†]

²³ Tia rarayeranniya, radu kalakcənni, bone kianniya, wusajənni, shara jire kamdumadəro kəlanju kaino.

²⁴ Ti kəlanju biwuwande tiyinjun kala kəskadəyen ngoyeno, andi biwuro nuiyenadə nanjirero dəgaiyoro. Lorunjuman ngayew.

²⁵ Calan nayidə dimiya gai fattəgəwwa, amma kərma na ti Sənindo ye, rondoro Kistuwuma yedəyero walduwwa.

3

Kwawa-a kamuwa-a

¹ Jiri adəgainin kamuwa, kwawandoro dau kolgənowo, laanja manadəa jagaiyaworo walyenoa, mana bawoalan kəndəgai kamuwanjayen jawallo ngasayi,

² kəndəgaindo bərsəmba-a tayir-adəa carui nangaro.

³ Bare kawarando kəla japta so, kare dinarrea kajəmu shawa-a njakko so deyan turuiro waljənni,

⁴ amma hal gəraada karwuye so, nanshawa dinjiwawo wotte ruhu rokura bawoa ye, hangal bowadaa ye soro waljo, adə na Alayen jauro tamanna.

⁵ Ngainin kure kamuwa tayir təmanja Alaro casakkənadə kawara cade kwawanjaro dau kolyeyera,

⁶ jiri Saratu Nawi Ibrahimba jəgane tia kəmanjulan bowojənadə gai. Awo ngəla diwia,

---

[†] **2:22 2.22** Ish 53.9

koro ridu fima kolluwe nayia njadannia, nayi ye ferowanjuro walluwi.

⁷ Kwawa, jiri adəgainin naptundo nanrokkoedəa nanrashidun dewo, kamuwandoye dunonja kaandoa najəgənnidəro, tayiro daraja yowo, kənjo serra ro sawisoyedəa kallo warasanuwi nangaro. Ngainin moduwa diondo daptuwuro kanuwi.

Kəla nanjireyen bone nja

⁸ Daryerambo, nayi samma hangal tiloa-a njunodua-a kərawo nanyaanayea-a kanjimaria-a rokura bawoa-a-aro wallowo,

⁹ bare diwia diwilan bi radua radulan rəmbuwwi, cuju adəyero barga warasanoworo barga dəpkənowo, adəa dioro nayia bowonjanadəro.

¹⁰ Awoa:

«*Kam naptu kəji mada so, kawu ngəla kuro so cəraanamadə, təlamnjua diwiro kajo, cinju ye bare jirenambu wuljənniro rojo,*

¹¹ *diwilan təmjo ngəla cədo, nanlewa majo tia kadujo,*

¹² *Kəmandeye simnjudə jirewua curui, səmonju ye moduwanja kərənji, amma fəkka Kəmandeyedə diwi diowua wajəna.»[†]*

¹³ To, kasaduaro ngəla dio rawowuro waluwia, wundu gəle nayia basarnjai?

[†] **3:12 3.10-12** Jaw 34.12-16

14 Amma kəla nanjireyen bone yawiro walyenoa, bargando. Bare tayia rinuwvi bi karwundo kuttajənni,[†]

15 amma karwundon Almasiwua Kəmandero bərsəmmowo. Dalil təma nayin dəganadəye njaworiya, jaawu njoro kullum dabbargadaro wallowo,

16 adə yaye rokuranambu-a daraja-alan dewo, karwundo ye nayia sariwunjaiawolan dəga, ngainin am kəla kəndəgaindo ngəla Almasiwulan diwidəyen adəlamnjaiya, yarsəmnjadəro nangu tayia cədai.

17 Rawo Alayero walyenoa, diwi diolan yayero ngəla diolan bone njadə ngalwo.

18 Biwuwa nangaro Almasiwu ti jiremadə jirenambuwuro tilo lonno bone kiano, na Alayero andia* sawudoro. Kanji tiyyien tia roro ceyesəna, amma kanji Ruhuyen roaro casangəna,

19 Ruhudəlan leje ruhuwa jakkadadəro kawuri wulyeyeno,

20 tayi calan ganambuwudə. Sadən, jaman Nawi Nuhuyen maaradəa cadandi duwon, Ala kanadialan gurejəna. Maaradəlan am gana, wotte am wusku ingiyen njəkkawo kewando.

21 Ingi adə alama kasalaye, wotte tiyilan kadawu tuluwo gəni, karwu sariwu bawoalan Alaro jaawu njo. Kasala adə karmolan cidu Isa Almasiwuyen kərma nayia njakkayi.

22 Almasiwudə samero leje kəmboram Alayen

[†] **3:14 3.14** Ish 8.12   * **3:18 3.18** *andia* - Ruwuwa mukkoye kureyedəye laanja *andia cani*, laa ye nayia cani.

kèrga, koro malaiyawa so, kènduwowa so, kèrmai so cidiyanjuro casakkèna.

4

Hal Almasiwuye ngodu

¹ Adə nangaro, Almasiwu tiylan bone canadə, nayi ye halnjudəa ngonowo, dalilnjudə kam tiylan bone canadə biwu-a faidana,

² ngainin kəndəgəinju dunialan gapcənadə mangar tiyyero gəni, rawo Alayero dəgai.

³ Rawo kərdiyaye calan diwe nanjane so, mangar so, sagarandu so, kələriwonambu so, nancurocuroma so, sənəm ga waada solan dəgawwadə cədəna.

⁴ Koro nayidə gannuwe halkutta ci bawo adəlan tayiro kəldəgəwwidəa ajapcane naya raranjai,

⁵ amma ti duwon am roa-a sanuna-aa sharaduro dabbardənadə kəla adəyen tayia cuwori.

⁶ Dalil adəyeman kawuri kəjidə am sanuna yero wuldəgəna, kəla adamgənayen tayia tiylan sharajai yaye, kəla Alayen Ruhulan roa dasayı.

⁷ Njeroram awo sammaye karənjəna, adə nangaro moduwa dioro am hangal kəjia-a kəla riwowu-aro wallowo.

⁸ Awi yayero burwonno kattendon kasaduaro kərawo fəledənowo, awoa kərawodə biwu kada jakci.

⁹ Mana kuttu diwwin amandoa sosanowo,

¹⁰ wundundo yaye kənjo laa cuwandənadə, kistuwuwu ngəla kənjo jiri jiri ser Alaye gai tilan faidaduwialan amandoro nanwolodi yiddowo.

11 Kam laa mana cædia, kawuri Alaye wulduma gairo cedo, kam laa nanwolodi cædia, duno Ala cilan cedo. Ngainin awo samman Isa Almasiwuyen Alaa congori. Tiro daraja-a känduwo-a har abada abadinho tio! Amin.

Bone nya Isaa gawuye

12 Kèradowuni, bare bone jau nayia rijapturo njawandənadəa ajammuwwi, awo ajabba laa wakkanjaanadə gai,

13 amma Almasiwuro keldəgəwe bonenju yawidəro kəji fannowo, sa darajanju fəlediyiya, kəji dama bawo fannoworo.

14 Cu Almasiwuye nangaro nayia raranjaia, bargando, Ruhu Alaye darajaadə nayin napcidəro.

15 Bare wundundoma kamceji, bi barwu, bi diwi dioma, bi awo tia casakkənniro ngawoma gairo bone canni.

16 Amma kam laa ti kərista nangaro bone caia, bare nangu fanjənni, amma cu adə nangaro Alaro daraja co.

17 Sa jama Alayero burwon shara njəddoyedə cədəna, koro nanden badijia, awi gəle njeroram am kawuri kəji Alaye jaannidəye wo?

18 Koro:

«*Jiremadə kiaddin njəkkawo cuwandia,
awi gəle ganambuma-a biwuma-aa cuwandi?»[†]*

19 Adə nangaro am rawo Alaye kəlan bone casaidə ngəla cado ronjaa mukko Alaktuma amannayero casakko.

[†] **4:18 4.18** Kar 11.31

5

Jama Alayero kistuwu

¹ Wu amwurawaye kamanja ye, bone nja Almasiwuye shedama ye, daraja fuwun fèledilan nuwania yedə, amwurawa curondon dasaanadəro duno yikki:

² Béri Alaye nandon dèganadəa newowo, amma dole gairo gəni, rawondon Ala cəraanadə gairo tayiro kiskənowo, koro riwa cukkowona boro gəni, kasadualan.

³ Bare tayi mukkondoro casakkənadəa rad-duwwi, amma bəridəro misallo wallowo,

⁴ daji Səni Kuradə fèlediyiya, ariawu darajaye dinjiyawo fanduwi.

⁵ Jiri adəgainin nayı jairowadə amwurawadəro dau kolgənowo. Nayı samma kattendon wolodi gai rokuranambu lunowo, awoa:

«*Aladə rokurawua wajəna,
amma rokuranambuwuro sernju fəlejiyi.*»[†]

⁶ Adə nangaro, sa jussənan nayia njasangoro, cidiya mukko dunoa Alayen rokura bawoaro wallowo,

⁷ suwolndo sammaa tiro yakkowo, nayiro kisnjagai nangaro.

⁸ Kəlando ṛiowwo, faadaro dəgaiwo! Yiwulis kəladondodə ngam nukci gai dadaji, kam njundoye maji.

[†] 5:5 5.5 Kar 3.34

9 Kambərselan dunoaro danowo, bare tiro dama kolgəwwi. Nonowo, kəramiyando dunialan bone animaa casai.

10 Ala serma kəlanju, ti duwon Almasiwulan nayia darajanju sawisoyen dəgaiworo bowonjanadə, bone kawu ganaro yawwaye ngawon, nayia kalkallo njadi ye, tabbannjagai ye, isadunoanjagai ye, koro kolnjane yuruwwawo ye.

11 Tiro har abadaro kənduwo tio! Amin.

Lewa daryeye

12 Mukko Silas kərami amannaro ngokkənadəyen kalmawa ganan ruwunjagakke kowori njadəkke mana adə ser Alaye jireyero tabbanjagakkəna. Serdəlan dunoaro danowo!

13 Jama Isaa gawu kəreyada bərni Babilayen* dasaanadə tadani Markusnin kundenno lewanjai.

14 Kattendon lewa kərawoyen lewadənowo. Nanlewa nayi Almasiwulan dəgawwa sammalan dəga.

---

* **5:13 5.13 bərni Babilaye** - Misal bərni Rombe. Jiri jama Israyilayedə kuren bərni Babilaye nangaro bone jauro jau casanadə gai, jama Isaa gawudə ye bərni Rombe nangaro bone jauro jau casai.

Kanuri Manga NT Translation

Kanuri, Manga: Manga Kanuri Translation (Portions)

copyright © 2018-2024 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Kanuri, Manga)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 6 May 2025 from source files
dated 6 May 2025

c9559a71-f08b-5c68-a545-05813d16a08e